



JASNA OMEJEC predsjednica Ustavnog suda

Hrvatski ustavni sud postaje prepoznatljiv i tražen u svijetu

Ustavni sud izradio je poseban elaborat o onim promjenama Glave V. Ustava za koje smatra da bi pridonijele njegovu djelotvornijem radu u budućnosti i većem stupnju usuglašenosti njegovih nadležnosti s onima Europskog suda za ljudska prava

Marijan LIPOVAC

Ustavni sud 30. je travnja razriješio slučaj ustavne sutkinje Slavice Banić čiji je izbor u veljači bio poništen odlukom Upravnog suda s obrazloženjem da sutkinja u postupku izbora nije priložila dokaz o 15 godina iskustva u pravnoj struci. Slavica Banić je zbog toga Ustavnom sudu podnijela tužbu koja je prihvaćena te joj je omogućeno i daljnje obnašanje dužnosti ustavne sutkinje. Ukidanje presude Upravnog suda izazvalo je različite komentare u javnosti, pa smo tim povodom razgovarali s predsjednikom Ustavnog suda Jasnom Omejec, koja tu dužnost obnaša od lipnja 2008. U Ustavni sud prvi je put izabrana 1999., a u prosincu 2008. Sabor ju je izabrao na drugi osmogodišnji mandat. Jasna Omejec u razgovoru se osvrnula na rad Ustavnog suda i najavila moguće promjene članaka Ustava koji reguliraju rad te institucije.

Nedavno je Ustavni sud razriješio slučaj Slavice Banić, odnosno poništio odluku Upravnog suda koji je poništio njen izbor za ustavnu sutkinju. Možete li obrazložiti takvu odluku?

- Ustavni je sud ukinuo presudu Upravnog suda zbog toga što nitko u ovoj državi nema ovlast u postupku zaštite ustavnih prava građana poništavati odluke Hrvatskog sabora o izboru ustavnih sudaca. Tu ovlast nema čak ni sam Ustavni sud. Znam da je čitateljima koji nisu pravnici teško razlikovati ovlast suda da »ukida« od ovlasti suda da »poništava« akte, no to je silno važna razlika u pravnom smislu. Upravni je sud poništavanjem spomenute odluke grubo prekoračio granice svoje nadležnosti.

Jeste li ukinuli presudu Upravnog suda i zbog nekih drugih razloga?

- Da. Možda je dobro naglasiti da predmet spora pred Upravnim sudom nije bilo pitanje ispunjava li gospođa Banić uvjete za ustavnu sutkinju, kao što se može čuti u medijima. Pitanje je bilo: je li podnijela dokaze da ih ispunjava. To je nešto posve drugo. Upravni sud je »poništio« njen izbor zato što uz prijavu nije pri-

ložila i posebne potvrde svih poslodavaca kod kojih je radila, a u kojima je svaki njezin poslodavac - prema stajalištu Upravnog suda - trebao navesti sve poslove koje je kandidatkinja obavljala na pojedinom radnom mjestu. Dakle, Upravni sud u spornoj presudi traži od gospođe Banić potvrde koje Saboru nije bio dužan priložiti nijedan kandidat za ustavnog suca, pa ni ona, a poslodavcima samoinicijativno, bez ikakve pravne osnove, postavlja zahtjeve u odnosu na sadržaj tih potvrda.

Prigodom donošenja odluke o Slavici Banić bili ste vrlo kritični prema radu Upravnog suda. O čemu je riječ?

- Kao čelnica institucije koja štiti Ustav i njegov redak bila sam dužna izraziti nezadovoljstvo radom Upravnog suda u obradi tog predmeta. Upravni sud morao je biti svjestan da je riječ o predmetu u kojem odlučuje o važnim ustavnim pitanjima i da stoga obrada tog predmeta mora biti pravno perfektna. Nažalost, umjesto pravno perfektno, Upravni sud donio

sen 1977.

Je li slučaj Banić po Vašem mišljenju naštetio ugledu Ustavnog suda?

- Upravo je Ustavni sud 2002. ovlastio Upravni sud da u »prvom stupnju« ispituje povrede ustavnih prava koje mogu biti učinjene odlukama Sabora o izboru ustavnih sudaca. Nadležnost Upravnog suda u konkretnom slučaju za Ustavni sud nije bila sporna. Paradoksalno, ali upravo je o tom pitanju vođeno najviše rasprava u javnosti. Zašto se to pitanje potenciralo, nije mi poznato. Ostaje činjenica da se već na početku stvorila pogrešna slika o tome da postoje nekakvi otpori da se provede sudska kontrola konkretne odluke Hrvatskog sabora. To je smiješno i apsurdno, ali se Ustavni sud, ni kriv ni dužan, stalno spominjao u negativnom svjetlu. Učinjena je šteta, a da za to nije bilo nikakva opravdanog ili racionalnog razloga.

Imate li još primjera?

- Evo drugog primjera. Javnost je od početka, i prije okončanja cjelokupnog postupka, pogrešno, ali sustavno »bombardirana« in-

POVRŠNOST

Umjesto pravno perfektno, Upravni sud donio je presudu koja sadrži više netočnih činjenica i koja je očito pisana površno, bez ozbiljne pripreme i bez obrade relevantne pravne građe

NEPRIHVATLJIVOST

Nije prihvatljivo da Upravni sud i nakon 18 godina postojanja Republike Hrvatske postupi po zakonu koji je donesen 1977.

POGREŠNA SLIKA

Ostaje činjenica da se već na početku stvorila pogrešna slika o tome da postoje nekakvi otpori da se provede sudska kontrola konkretne odluke Hrvatskog sabora. To je, naravno, smiješno i apsurdno

AUTORITET

Odluka Ustavnog suda ne doživljava se kao pravni autoritet vrhovne državne institucije za zaštitu ljudskih prava i vladavine prava

teta, vrijedan prezira i slično. U anglosaksonskoj sudskoj praksi ta se pojava naziva »emocionalna ucjena suca«.

Što se pod tim misli?

- To je pojava kad se sudac pod pritiskom javnosti slama i sam sebi govori: zašto ja ne bih potvrdio nevaljanu odluku nižeg suda i sam postao miljenik javnosti umjesto da sav iracionalni gnjev te iste javnosti bude svaljen na mene ako donesem pravno valjanu odluku, ali suprotnu javnim očekivanjima? Ustavni sud se uspio oduprijeti tome, ali zbog toga njegov ugled trpi štetu u javnosti, jer je odluka u tom predmetu suprotna javnim očekivanjima. Prema pisanju nekih medija, ona je silno »razočarala« javnost i narušila povjerenje građana u Ustavni sud. Apsurdnost cijele situacije tim je veća što je Ustavni sud u tom predmetu donio odluku koja će, vjerujem, zbog svojih kvaliteta u obradi važnih ustavnih pitanja postati nezaobilazna pravna građa na pravnim studijima.

U raspravi o ustavnim promjenama Ustavni je sud predložio promjenu



BERNARD COVIC

članaka koji se odnose na njegov rad. O čemu je konkretno riječ?

- Ustavni je sud izradio poseban elaborat o onim promjenama Glave V. Ustava za koje smatra da bi pridonijele njegovu djelotvornijem radu u budućnosti i većem stupnju usuglašenosti njegovih nadležnosti s onima Europskog suda za ljudska prava u Strasbourg. Nadamo se da će Sabor uvažiti snagu stručnih argumentata koji su sadržani u tom elaboratu.

Na donošenje odluke Ustavnog suda u nekim se slučajevima čeka dulje, a u nekima kraće. O čemu ovisi brzina postupka?

- Predmeti se u pravilu rješavaju kronološkim redom kojim su zaprimljeni, ali sud ima ovlast odlučiti da se pojedini predmet ili skupina istovjetnih predmeta riješe žurnije. To ovisi u prvom redu o procjeni težine posljedica koje osporena presuda ima za podnositelja ustavne tužbe, odnosno o broju zaprimljenih istovrsnih predmeta, jer se kod njih rješavanjem prvog zapravo rješavaju i svi ostali.

Koliko se poštuju odluke Ustavnog suda, provode li se ili ima slučajeva da se neki ogluše?

- U pravilu se poštuju i provode.

Lani ste, na početku svog predsjedničkog mandata, najavili da ćete se zalagati za podizanje ugleda i autoriteta suda kao temeljne institucije za zaštitu ljudskih prava. Koliko ste u tome do sada uspjeli?

- Na međunarodnom planu hrvatski ustavni sud bilj-

eži uspjehe. Na kraju godine iza mene će biti predavanja o hrvatskom ustavnom sudovanju održana u ustavnim sudovima Južne Koreje, Južne Afrike, Egipta, Turske, Rusije, Srbije i Mađarske, pred delegacijama ustavnih sudova iz više od 60 država, a tu je i sudjelovanje ostalih sudaca na skupovima u Armeniji, Malti, Bruxellesu, Strasbourg, Frankfurtu... Pozivi za predavanja i radne susrete stižu sa svih strana, od Azerbajdžana do Portugala. U ožujku nam je u gostima bio predsjednik Europskog suda za ljudska prava. Suradnja s ustavnim sudovima iz regije je izvrsna. U lipnju nam u radni posjet dolazi Ustavni sud Slovenije. Sve to ohrabruje, jer hrvatski ustavni sud u svjetskoj zajednici ustavnih sudova postaje prepoznatljiv i tražen. Međutim, ugledom i autoritetom Ustavnog suda u vlastitoj zemlji nisam zadovoljna.

Možete li to objasniti?

- Kao primjer je dostatan taj zadnji slučaj o kojem smo govorili. Odluka Ustavnog suda ne doživljava se kao pravni autoritet vrhovne državne institucije za zaštitu ljudskih prava i vladavine prava. Štoviše, čini se da ju je malo tko uopće pročitao, pa svatko i dalje tjera po svom, ne odstupajući ni za milimetar od vlastitih stavova zauzetih prije donošenja te odluke. To govori da će trebati još vremena za izgradnju svijesti o značenju institucija prava i institucija države u društvu, ali i odgovornosti za javno izgovorenu ili napisanu riječ.

SLIJEPA ULICA

Zaostatak od 8000 predmeta

Koliko trenutačno Ustavni sud ima predmeta, odnosno koliko bi ustavne promjene pridonijele rasterećivanju Suda?

- Stanje je doista alarmantno. Sa zaostatom od više od 8000 neriješenih predmeta, s trendom stalnog povećanja godišnjeg priljeva predmeta koji će u 2009. prijeći 6000 te s funkcionalnim kapacitetom Ustavnog suda, čija gornja granica teško prelazi 5000 riješenih predmeta godišnje, hrvatsko ustavno sudovanje zapalo je u »slijepu ulicu«. Bez redefiniranja pojedinih nadležnosti, za što su potrebne promjene Ustava i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu, ta se kriza neće moći savladati.



je presudu koja sadrži više netočnih činjenica i koja je očito pisana površno, bez ozbiljne pripreme i bez obrade relevantne pravne građe.

Pri donošenju spomenute odluke rekli ste i da je krajnje vrijeme za reformu upravnog sudstva.

- U pravu ste. Nije prihvatljivo da Upravni sud i nakon 18 godina postojanja Republike Hrvatske postupi po zakonu koji je done-

formacijom da gospođa Banić ne ispunjava uvjete za ustavnu sutkinju. Time je stvorena loša slika o njoj, a objektivno joj je nanosena i teško popravljiva šteta. No, time su i očekivanja javnosti postala jednosmjerna: Ustavni sud mora potvrditi nevaljanost izbora gospođe Banić za ustavnu sutkinju. Ne učini li to, bit će to znak da je nekompetentan, politički ovisan, sluganski poslušnik, bez moralnog integri-